

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

In het kader van de ontwikkeling van het NNP project
Broekhuizerbroek te Swolgen-Lottum

Colofon

Titel: Ecologisch werkprotocol. In het kader van de ontwikkeling van het NNP project Broekhuizerbroek te Swolgen-Lottum.

Status: Definitief

In opdracht van:
Waterschap Limburg
Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Contactpersoon:

Opgesteld door:
OmniVerde BV.
Kortestraat 20
6101 HC Echt
info@omniverde.nl

Samenstelling rapport:

Gecontroleerd door:

Datum:
11 augustus 2022

Plaats:
Echt

Afbeelding omslag:
Opstuwend water van de Boabel als gevolg van een beverdam.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Ligging plangebied	5
3	Beoogde ingrepen in het plangebied.....	6
4	Beschermde soorten binnen het plangebied	7
5	Mitigerende maatregelen	8
5.1	Bever.....	8
5.2	Das	9
5.3	Vleermuizen.....	10
5.4	Eekhoorn.....	10
5.5	Steenmarter.....	10
5.6	Levendbarende hagedis	10
5.7	Heikikker	11
5.8	Vissen.....	11
6	Algemene afspraken	12
7	Ecologisch logboek.....	13
8	Geraadpleegde bronnen.....	14

1 Inleiding

Waterschap Limburg gaat in samenwerking met Provincie Limburg, Staatsbosbeheer en gemeente Horst aan de Maas uitvoering geven aan het Natte Natuurparel (NNP) project Broekhuizerbroek. Met een reeks van maatregelen, met name in en langs watergang de Boabel, wordt getracht om vooral de kwaliteit van het water in het natuurgebied Broekhuizerbroek/Schuitwater te verbeteren en hiermee de natuurwaarden verder te ontwikkelen.

Om te bepalen of de voorgenomen ingrepen/ontwikkelingen nadelige effecten hebben op de actueel en potentieel aanwezige beschermde planten- en diersoorten is een ecologische quickscan uitgevoerd (2022a). Daarnaast is aanvullend fauna-onderzoek verricht (2022b). Op basis van de ecologische quickscan en het aanvullende fauna-onderzoek wordt geconcludeerd dat met betrekking tot de bever, das en heikikker verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden worden en dat de aanvraag van een ontheffing bij het bevoegd gezag, zijnde de Provincie Limburg, noodzakelijk is. In het kader van de ontheffingsaanvraag is voor genoemde soorten een pakket van mitigerende maatregelen voorgesteld (2022c). Deze maatregelen worden ook in dit werkprotocol vermeld. Wanneer Provincie Limburg bij de beoordeling van de ontheffingsaanvraag wijzigingen in de maatregelen voorstelt of aanvullende maatregelen benoemt, dient het ecologisch werkprotocol hierop aangepast te worden.

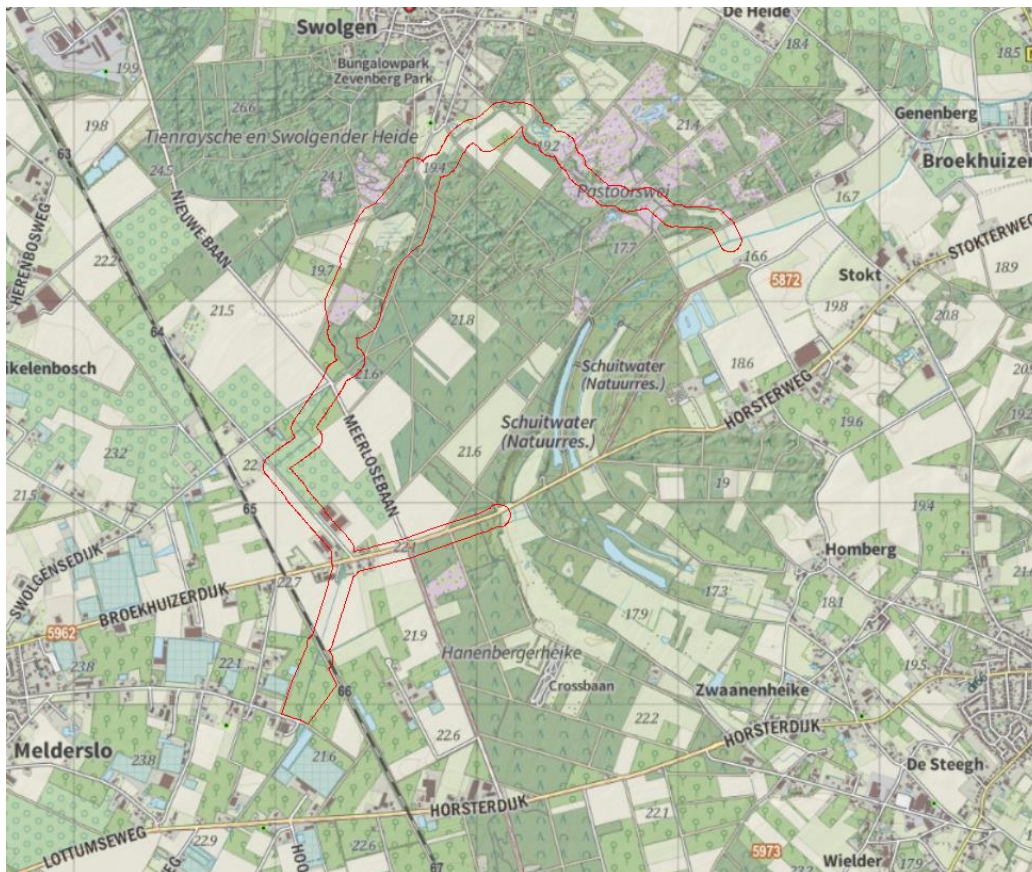
Voor een aantal andere beschermde soorten, met name vleermuizen, steenmarter, eekhoorn en levendbarende hagedis, worden mitigerende maatregelen voorgesteld om overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

In het kader van de Algemene Zorgplicht, verankerd in de Wet natuurbescherming, artikel 1.11., worden mitigerende maatregelen voorgesteld met betrekking tot (niet wettelijk beschermde) vissen.

Naast het beschrijven van de mitigerende maatregelen wordt in voorliggend ecologisch werkprotocol aangegeven op welke wijze tijdens de uitvoering van de werkzaamheden de ecologische begeleiding dient te worden ingevuld.

2 Ligging plangebied

Het natuurgebied Broekhuizerbroek ligt op de westelijke oever van de Maas in een oude pleistocene Maasmeander tussen Lottum (zuid) en Swolgen (noord). Het gebied bestaat vooral uit een afwisseling van oude Maasmeanders met vochtige graslanden, moerassen, uitgeveende plassen en omliggende broekbossen. Midden in het gebied ligt een hoge stuifzandophoping, de 'Hondsberg' genaamd. Het gebied is vooral aan de noordwestzijde reliëfrijk met aanzienlijke hoogteverschillen en slecht doorlatende oude rivierklei aan het oppervlak, zodat langs de steile westrand lokale kwel oppervlakkig kan uittreden. Het ecosysteem in deze Maasmeander is in Nederland zeldzaam en de verspreiding is grotendeels beperkt tot het Noord-Limburgse Maasgebied. Het gebied watert via de Broekhuizer Molenbeek, die door de meander loopt, af in de Maas. In het kader van landinrichting is de afvoer van water uit de landbouw in zijn geheel om de Maasmeander heen geleid via een nieuw gegraven waterloop aan de westzijde (Boabel). Het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.

Afbeelding 1. Ligging plangebied (rode omlijning).

3 Beoogde ingrepen in het plangebied

De werkzaamheden die worden uitgevoerd hebben hoofdzakelijk als doel om in en rondom het Broekhuizerbroek de instroom van gebiedsvreemd landbouwwater tegen te gaan waardoor de kwaliteit van het water in het natuurgebied verbetert en de natuurwaarden verder kunnen ontwikkelen. Dit geschiedt door de Langevense Loop te dempen en dit water te leiden door de Boabel. De Boabel wordt heringericht om de extra wateraanvoer te kunnen verwerken. Daarnaast wordt de Boabel opnieuw ingericht vanwege de vernattingsproblematiek van de landbouwgronden langs de Boabel.

In concreto bestaan de werkzaamheden uit de volgende onderdelen:

- dichtzetten van de Langevense Loop parallel aan de Broekhuizerdijk
- herinrichten van de Boabel door middel van (lokaal) verbreden en verdiepen van de waterloop
- aanpassen/aanleggen van duikers en diverse andere kunstwerken
- verdiepen bestaand retentiegebied en inrichten als moeras en leefgebied van bever
- graven van nieuwe sloot voor afwatering van het landbouwgebied naast bestaand retentiegebied
- aanleggen van nieuw retentiegebied
- aanpassen maaiveld
- inrichten van monitoringspunten
- plaatsen droogtestuwen
- verwijderen duikers
- vernieuwen duikers

De voorlopige planning is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd in de winter van 2022/2023.

4 Beschermden soorten binnen het plangebied

Op basis van de ecologische quickscan (2022a) en het aanvullende fauna-onderzoek (2022b) is besloten een ontheffing Wet natuurbescherming aan te vragen bij de Provincie Limburg voor de beschermde soorten bever, das en heikikker (2022c).

In de ecologische quickscan en het aanvullende fauna-onderzoek wordt met betrekking tot een aantal beschermde soorten mitigerende maatregelen genoemd ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het betreft de volgende soorten/soortgroep: vleermuizen, eekhoorn, steenmarter en levendbarende hagedis.

In het kader van de Algemene Zorgplicht, verankerd in de Wet natuurbescherming, artikel 1.11., worden mitigerende maatregelen voorgesteld met betrekking tot (niet wettelijk beschermde) vissen. Voor de exacte verspreiding van bovengenoemde soorten/soortgroep wordt verwezen naar de ecologische quickscan (2022a).

5 Mitigerende maatregelen

5.1 Bever

- De werkzaamheden niet uitvoeren in de kritische voortplantingsperiode van de bever. Dat wil zeggen niet in de periode april t/m augustus.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden dient de (riet)vegetatie langs de Boabel zoveel mogelijk verwijderd te worden. De meest geschikte periode hiervoor is de winterperiode (buiten het broedseizoen). Door het verwijderen van de oeverbegroeiing wordt het foerageergebied van de bever minder geschikt gemaakt. Bovendien verdwijnt beschutting. Mogelijk zullen aanwezige bevers dan uit eigen beweging vertrekken (passieve verplaatsing). Bijkomend voordeel van het verwijderen van de oevervegetatie is dat eventueel aanwezige oeverholen beter zichtbaar zullen zijn.
- Werkzaamheden vinden plaats door één richting op te werken zodat dieren tijdig kunnen vluchten. Via passieve verplaatsing kunnen dieren uit eigen beweging op zoek gaan naar ander geschikt leefgebied buiten het plangebied. Het natuurgebied Schuitwater is via de Broekhuizermolenbeek verbonden met de Boabel en kan fungeren als (tijdelijk) geschikt vervangend leefgebied voor de bever.
- Door een ecooloog, deskundig op het gebied van bevers, dienen alle aanwezige oeverholen en/of takkenburchten in beeld te worden gebracht. Hij stelt vast welke verblijfplaatsen bewoond zijn en welke niet. Behalve visuele inspecties kunnen ook wildcamera's worden ingezet. Inspecties, al dan niet met wildcamera's, worden afhankelijk van de bevindingen maximaal tien dagen uitgevoerd waarbij de camera's dagelijks worden gecontroleerd. Indien in een tijdsbestek van tien dagen geen beveractiviteit is geconstateerd, wordt ervan uitgegaan dat het oeverhol of de takkenburcht onbewoond is.
- In de bewoonde oeverholen en takkenburchten worden bevers ontmoedigd. Het ontmoedigen van bevers in oeverholen geschiedt als volgt:
De ingang van het oeverhol wordt voor $\frac{3}{4}$ dicht gezet met grond of takken/boomstammetjes. De grond wordt niet aangestampt of verdicht, waardoor er nog lucht het hol in kan komen. Door een ter zake kundige ecooloog wordt het oeverhol regelmatig gecontroleerd op aanwezigheid van de bever. Is de ingang naar het hol weer open gemaakt, dan wordt het dichtzetten herhaald. Als de dichtgemaakte ingang 1 à 2 weken achtereen niet meer is opengemaakt, kan ervan uit worden gegaan dat er geen bever meer in de verblijfplaats aanwezig is.
Soms is het door de positie van de ingang van het oeverhol in het water niet mogelijk om voor een oeverhol takken of boomstammetjes te plaatsen. In dat geval wordt op de oever het dak van het oeverhol een stukje open gemaakt. Je kijkt dan als het ware vanaf de oever in het oeverhol. De bever zal dit gat repareren, vaak met takjes. Is het gat gerepareerd dan dient het weer open te worden gemaakt. Als het gat 1 à 2 weken achtereen niet meer dichtgemaakt, kan ervan uit worden gegaan dat er geen bever meer in de verblijfplaats aanwezig is.
- Wanneer de bever(s) het oeverhol verlaten heeft/hebben, kan het oeverhol vergraven worden. Onder ecologische begeleiding wordt het hol laagsgewijs machinaal afgegraven. Blijkt er ondanks zorgvuldig onderzoek en ontmoedigingsbeleid toch nog een bever aanwezig te zijn, dan kan deze veilig vluchten.
- Bij takkenburchten wordt een andere ontmoedigingsmethode gehanteerd. Door een ter zake kundig ecooloog wordt de takken van de burcht voor maximaal een kwart van het totale oppervlakte handmatig verwijderd. Door de ecooloog wordt de takkenburcht dagelijks gecontroleerd op aanwezigheid van de bever. Is de burcht weer gerepareerd dan

wordt het deels afbreken van de burcht herhaald. Als de verstoorde burcht 1 à 2 weken achtereen niet meer door de bever wordt hersteld, kan ervan uit worden gegaan dat er geen bever meer in de verblijfplaats aanwezig is.

- De takkenburcht kan onder ecologische begeleiding machinaal worden afgebroken. Net als bij het oeverhol dient dit laagsgewijs te worden uitgevoerd.
- De drie grootste takkenburchten, gelegen in de zandrug ten oosten van de Boabel, worden intact gelaten tijdens de werkzaamheden. Hier vindt geen verstoring plaats. Binnen een afstand van 20 tot 50 meter van deze burchten wordt een nieuwe waterloop gegraven.

5.2 Das

- Werkzaamheden in de buurt van een dassenburcht dienen zoveel mogelijk te worden vermeden. De dassenburcht (vluchtpijp) ter hoogte van de Vlasweg bevond zich aanvankelijk binnen het te vergraven beektraject. Om te voorkomen dat de vluchtpijp beschadigd zou raken is, na aanvullend onderzoek naar de bomen aan de overzijde van de watergang, besloten om enkele bomen van de houtsingel te kappen en de beek als het ware in een boog om de vluchtpijp heen te leiden. Aan de oeverzijde waar de vluchtpijp gelegen is wordt binnen een straal van ruim 20 meter niet gewerkt. Om verstoring van de vluchtpijp tijdens de graafwerkzaamheden zoveel mogelijk te vermijden, dient het graafwerk uitgevoerd te worden in de minst kritische periode dus wanneer er geen voortplanting plaatsvindt. De voortplantingsperiode vindt plaats tussen december t/m juni. Werkzaamheden in de nabijheid van de dassenburcht dienen dan ook uitgevoerd te worden in de periode juli t/m november.
- De hoofdburcht ter hoogte van de zandrug nabij de retentiezone voor bever bestaat uit diverse ingangen. Enkele van deze ingangen liggen (net) binnen een straal van 20 meter van de uit te voeren werkzaamheden. Ter hoogte van de huidige waterloop en takkenburcht van bever wordt een beverpoel gegraven. Om te voorkomen dat de burcht beschadigd raakt wordt er alleen gewerkt vanaf de overzijde van de watergang. De te ontgraven poel is gesitueerd ter plaatse van de Boabel en niet in de zandrug. Er wordt dus alleen ontgraven in de huidige watergang. Om verstoring van de hoofdburcht tijdens de graafwerkzaamheden zoveel mogelijk te vermijden, dient het graafwerk uitgevoerd te worden in de minst kritische periode dus wanneer er geen voortplanting plaatsvindt. De voortplantingsperiode vindt plaats tussen december t/m juni. Werkzaamheden in de nabijheid van de dassenburcht dienen dan ook uitgevoerd te worden in de periode juli t/m november.
- De werkzaamheden in de directe omgeving van de burcht vinden zo kort mogelijk plaats en worden uitgevoerd met zo min mogelijk licht, geluid en trillingen.
- Geen (extra) werkverlichting plaatsen.
- De burcht niet met linten markeren. Wel wordt er gedurende de uitvoering van de werkzaamheden in de nabijheid van de burcht een markering aangebracht op 20 meter afstand.
- Vegetatiestructuur en bodem ter plaatse van de vluchtpijp intact laten.
- De werkzaamheden vóór zonsondergang, maar niet later dan 19.00 uur, afronden.
- Het gebruik van grondberijdende voertuigen en machines is conform het kennisdocument das (BIJ12, 2017) binnen een straal van 20 meter van de burcht niet toegestaan. Alleen aan de overzijde van de watergang wordt aan het talud van de beek machinaal gewerkt met grondberijdende voertuigen en machines. Dit vindt plaats onder ecologische begeleiding.
- Het gebruik van handmatige machines is wel toegestaan.
- De ingang van de burcht mag niet beschadigd of geblokkeerd worden.

5.3 Vleermuizen

- In de ecologische quickscan (2022a) staat vermeld dat een bomenlaan en enkele bomen met holtes gekapt zullen worden. Het plan is hierna aangepast. De bomenlaan wordt niet gekapt. De te kappen bomen met holtes zijn geïnspecteerd. Op één boom na waren de aanwezige holtes niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Deze bomen kunnen gekapt worden. De boom met de potentieel geschikte holte wordt bij nader inzien niet gekapt. De herinrichting van de Boabel is hierop aangepast.
Ter plaatse van de vluchtpijp van de das in het talud van de Boabel wordt de Boabel eenzijdig vergraven, namelijk aan de andere zijde als waar de vluchtpijp gesitueerd is. Om minimaal 20 m afstand te houden tot de vluchtpijp wordt in de te vergraven zijde van de Boabel een bocht gegraven. Hiervoor dient in de aanwezige houtwal over een afstand van circa 25 m een aantal bomen gekapt te worden. De te kappen bomen met holtes zijn nader geïnspecteerd. De aanwezige holtes blijken slechts over een geringe diepte te beschikken en zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De houtwal vormt een potentiële vliegroute voor vleermuizen. Om te voorkomen dat met de kap van 25 m houtwal de vliegroute niet meer functioneel is, worden direct na herinrichting van de Boabel, in het vroege voorjaar, nieuwe bomen van voldoende omvang aangeplant.
- Er wordt uitsluitend overdag gewerkt. Kunstmatig licht wordt niet toegepast.

5.4 Eekhoorn

- Alle te kappen bomen worden door een ecologisch deskundige geïnspecteerd op het voorkomen van eekhoornnesten. Bomen met nesten worden niet gekapt.

5.5 Steenmarter

- Alle potentiële rust- of verblijfplaatsen van steenmarter in het plangebied worden verwijderd in de vrijgestelde periode van 15 augustus tot en met eind februari onder begeleiding van een ter zake kundig ecooloog.

5.6 Levendbarende hagedis

- Alle transportroutes en locaties waar graafwerkzaamheden uitgevoerd worden binnen de terreinen waar levendbarende hagedis voorkomt worden in de vrijgestelde periode van 15 augustus tot en met 15 oktober onder ecologische begeleiding vrijgemaakt en worden ongeschikt gehouden als leefgebied voor levendbarende hagedis.
- Alle potentiële rust- of verblijfplaatsen als takkenrillen, stammen en dergelijke binnen deze locaties worden door een ter zake kundig ecooloog in de vrijgestelde periode onderzocht en verplaatst buiten het werkgebied.
- Overige zie heikikker.

5.7 Heikikker

- De beoogde locaties van de aan te leggen droogtestuwen en te verwijderen/vergroten duikers zijn in afstemming met OmniVerde BV geprojecteerd op plekken die qua overwinteringshabitat voor heikikker minder geschikt lijken.
- De beoogde transportroutes zijn in afstemming met OmniVerde BV dusdanig gekozen dat ze de minste impact hebben op eventueel overwinterende heikikkers. Ze lopen grotendeels over bestaande veld-/zandwegen. Het laatste deel van de transportroutes via de Parallelweg en de Hiepterweg loopt via bestaande wandelpaden (zie afbeelding 10).
- De te berijden wandelpaden die aansluiten op de Parallelweg en de Hiepterweg zijn circa een meter breed. Om te voorkomen dat eventueel aan de zijanten van beide paden overwinterende heikikkers last hebben van de transportbewegingen, worden aan weerszijden van beide wandelpaden 2 m-stroken kort gemaaid. Maaien geschiedt in september of oktober 2022 (voor 15 oktober i.v.m. vrijgestelde periode levendbarende hagedis). De vegetatie wordt vervolgens kort gehouden tot aan het begin van de werkzaamheden. Maaien maakt de stroken langs de wandelpaden minder aantrekkelijk voor heikikkers om er te gaan overwinteren. De begeleidend ecooloog bepaalt wanneer gemaaid dient te worden.
- Niet over (dood) hout, boomstronken etc. te rijden dat aanwezig is in het plangebied.
- Hout in het plangebied te laten liggen. Dit dient als geschikt landbiotoop en winterverblijfplaats.
- Wanneer het noodzakelijk is om boomstronken, takkenhopen of een potentiële andere rustplaats te verwijderen dient dit eerst door een ter zake kundig ecooloog geïnspecteerd te worden.

5.8 Vissen

- Wanneer een watergang waterhoudend is ten tijde van de uitvoering, dient een ecologisch deskundige te beoordelen of het wegvangen van vissen noodzakelijk is. De vissen worden handmatig weggevangen met behulp van electro-apparatuur. Deze methode is veel effectiever, efficiënter en sneller dan het wegvangen met een steeknet. De electrovisserij wordt uitgevoerd door ter zake kundige ecologen. Vanwege de veiligheidseisen wordt dit werk uitgevoerd door minimaal twee ecologen. De gevangen vissen worden uitgezet in geschikte wateren in de directe omgeving waar geen werkzaamheden plaatsvinden.
- In zijn algemeenheid geldt dat wanneer gewerkt wordt in een watergang, vissen stroomafwaarts moeten kunnen vluchten. Er wordt dan ook te allen tijde stroomafwaarts gewerkt.

6 Algemene afspraken

De volgende afspraken gelden op het werk:

- De aannemer zorgt ervoor dat op het werk voldoende exemplaren van het ecologisch werkprotocol aanwezig zijn.
- Behalve het ecologisch werkprotocol zijn ook de ecologische quickscan en het aanvullende onderzoek op het werk aanwezig.
- De betrokken mensen van de aannemer of onderaannemer zijn op de hoogte van de inhoud van het ecologisch werkprotocol.
- De ecooloog houdt een toolboxmeeting met de betrokken personen bij de uitvoering over de werkwijze m.b.t. voorliggend ecologisch werkprotocol.
- Indien bij de uitvoering onverwacht de aanwezigheid van strikt beschermde soorten wordt vastgesteld, wordt de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met een ter zake kundig ecooloog dusdanig aangepast dat de betreffende soort niet nadelig beïnvloed wordt.
- De aannemer is verantwoordelijk voor het adequaat uitvoeren van de mitigerende maatregelen zoals beschreven in dit werkprotocol, ook indien deze in onderaanneming worden uitgevoerd. De aannemer is verantwoordelijk voor het houden van toezicht op de toepassing van de werkzaamheden conform het ecologisch werkprotocol.
- **Calamiteiten**
Ondanks de genomen voorzorgsmaatregelen is het niet mogelijk om calamiteiten geheel uit te sluiten. Het is van groot belang dat eventueel optredende calamiteiten worden gemeld, geanalyseerd en geëvalueerd om de juiste maatregelen te nemen om soortgelijke gebeurtenissen in de toekomst te voorkomen. Daarom is iedereen verplicht calamiteiten bij de directie te melden. Naar aanleiding hiervan moeten er, in samenspraak met een deskundig ecooloog, maatregelen genomen worden om de bestaande situatie te verhelpen en herhaling in de toekomst te voorkomen. De aannemer neemt bij een calamiteit direct telefonisch contact op met de begeleidend deskundig ecooloog. Onder calamiteiten kan bijvoorbeeld worden verstaan: het onverwachts aantreffen van een beschermde soort die niet vermeld wordt in het ecologisch werkprotocol, of wanneer soorten ondanks getroffen mitigerende maatregelen toch worden aangetroffen.
De werkzaamheden moeten dan gestaakt worden en kunnen pas hervat worden na aanwijzingen/ instructies van de ecooloog.

7 Ecologisch logboek

De begeleidend ecooloog houdt een logboek bij. Dit logboek bestaat uit korte verslagen van veldbezoeken, uitgevoerde ecologische begeleiding, gemaakte afspraken en gesignaleerde problemen en hoe deze opgelost zijn. Het logboek wordt na afronding van het project als bijlage toegevoegd aan het ecologisch werkprotocol. Dit logboek dient ook als bewijslast bij eventuele controles door het bevoegd gezag.

Een ecologisch deskundige:

- heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van Nederlandse in het wild voorkomende planten en dieren; en
- is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, Sovon, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, LandschappenNL en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

8 Geraadpleegde bronnen

- 2022a. Ecologische quickscan t.b.v. project NNP Broekhuizerbroek. OmniVerde BV, Echt.
- 2022b. Aanvullend ecologisch onderzoek project NNP Broekhuizerbroek. OmiVerde BV, Echt.
- 2022c. Activiteitenplan. In het kader van de ontwikkeling van het NNP project te Swolgen-Lottum. Onderbouwing aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming – soorten met betrekking tot bever, das en heikikker. OmniVerde BV, Echt.